

- badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii. (30.11.2017) - Warszawa, 2017. P. 105-112
5. Demchenko Olena, Kazmirchuk Natalia, Zhovnych Olesya, Stakhova Inna, Podorozhnyi Vadym, Baranovska Iryna. Preparing students for the use of theater activities for children's development soft skills: european context. society. integration. education. Rproceedings of the International Scientific Conference. Volume I. May 27th - 28th. 2022. p. 31-46 ВНЗ. URL: <http://journals.rta.lv/index.php/SIE/issue/view/176/showToc>
 6. Естетичний смак. URL: https://pidru4niki.com/1552011761102/etika_ta_estetika/estetichniy_smak
 7. Калініна Л. Проблема формування естетичних смаків особистості у сучасних педагогічних дослідженнях. *Рідна школа*. 2008. № 5. С. 23 – 25
 8. Ключ. Новітня драматургія для дітей. URL: <https://chl.kiev.ua/KEY/Books/ShowBook/559>
 9. Щолокова О.П. Художньо-естетичне виховання школярів засобами художньої культури: Навчальний посібник. К.: УДКУ, 1993. 80с.

Л. Дабіжа,
старший викладач кафедри мистецьких
дисциплін дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського
L.Dabizha,
SeniorlectureroftheDepartment
ofartdisciplinesofpreschoolandprimaryeducation
VinnytsiaMykhailoKotsiubynskiyi
StatePedagogicalUniversity

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ КОЛОРИСТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

USE OF GAME TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF COLORISTIC TRAINING OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

***Анотація.** У статті проаналізовано актуальність художнього колірною виховання молодших школярів, важливість розуміння вчителями початкової школи специфіки використання у цій роботі ігрових технологій. Розглянуто особливості організації ігрової діяльності дітей на заняттях кольорознавством. Запропоновані ігрові прийоми роботи на таких заняттях.*

***Abstract.** The article analyzes the relevance of artistic color education of younger schoolchildren, the importance of elementary school teachers' understanding of the specifics of using game technologies in this work. Peculiarities of the organization of children's play activities in color studies classes are considered. Suggested game methods of work in such classes.*

***Ключові слова:** колірне художнє виховання, ігрові технології, молодші школярі.*
***Key words:** color artistic education, game technologies, younger schoolchildren.*

Постановка проблеми. Художнє сприйняття кольору – є важливою складовою естетичного розвитку особистості. Сучасний світ заповнений яскравими штучно створеними фарбами, які дратують дитячу психіку. У такому середовищі не залишається місця для душевних переживань щодо гармонії навколишнього світу. Важко формувати колірну культуру в суспільстві, коли колір віддаляється від природної реальності.

Колірне художнє виховання дає можливість найбільш широко розвинути органи почуттів дитини, її естетичний смак, мислення та творчі здібності, що, у свою чергу, безпосередньо позначиться на всебічному розвитку, вплине на формування важливого соціально-культурного критерію - прагнення до краси.

Аналіз наукових публікацій. Зазначимо, що Б. Неменський, А. Мелік-Пашаєв, В. Щербаков, Б. Юсов працювали в даному напрямку, але належної підтримки педагогічні дослідження в галузі художнього розвитку школярів не знайшли. З часом ситуація починає радикально змінюватися, в сучасній педагогічній науці образотворче мистецтво як предмет гуманітарно-естетичного циклу все частіше стає об'єктом переосмислення, усвідомлення і експериментального вивчення.

Гуманізація освіти посилює необхідність удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Одним із найважливіших напрямів реформи освіти є педагогічна інноватика, пов'язана із застосуванням педагогічних технологій, що сприяють підвищенню професійної компетентності в успішному навчанні школярів.

Сучасні вчені (Б.Базима, Л. Горбатенко, М. Нелюбова, Н. Романенко та ін.) вважають, що основою для продуктивної художньо-творчої діяльності дітей є забезпечення цілісного підходу до процесу опанування кольору (урахування вікової сензитивності та особливостей кольоросприймаючих властивостей дитячого зору, визначення необхідного обсягу знань, умінь та уявлень у відповідній галузі, організація певної психологічної налаштованості на творче самовиявлення) [1, 2, 4, 5]. Також наголошують на тому, що створення позитивної піднесеної емоційної атмосфери, мікроклімату справжньої “школи радості”, як наголошував В.Сухомлинський, є важливим моментом у процесі активізації дитячої художньої творчості в школі та забезпечується шляхом застосування різноманітних варіантів казково-ігрових форм та методів [7].

Виклад основного матеріалу. Діти з великим бажанням і задоволенням “підключаються” на уроці до запропонованої вчителем уявної або дієвої казково-ігрової ситуації, оскільки гра і казка знайомі їм з раннього віку. Такі форми роботи спрямовують дитячу увагу, роблять навчання цікавим. Адже, молодші школярі опановують навчальний матеріал непомітно, нібито ненароком і разом з тим досить ґрунтовно. У процесі такої діяльності розвивається асоціативно-образне мислення та творчий потенціал учнів.

Згадуючи висловлювання про те, що “нове – це добре забуте старе”, можна говорити про актуальність ігрових форм, які добре відомі, випробувані часом. Прикладом може бути гра “А ну, відгадай!”, у правилах гри зазначено, що учні

мають відгадати, назвати або одержати на палітрі необхідний колір, відповідно до конкретної вербальної характеристики, що її робить учитель. Приклади цієї гри для 1-го класу:

а) колір, про який іде мова – не жовтий і не червоний, схожий на цих два кольори. Цей яскравий колір нагадує про теплі сонячні промені. Ми любимо ласувати смачними та запашними плодами, що у своїй назві мають цей колір (помаранчевий або оранжевий) ;

б) відгадайте колір, що зустрічається навколо нас та особливо в полях, лісах, садках і парках. Майже всі рослини мають ознаки цього кольору, як темніші, так і світліші. Це колір листя та трави весною та влітку (зелений) [3].

Для прикладу ще одна гра “Веселка”, яка складається із завдань, які повинен виконати кожен учень окремо. Зміст гри має творче спрямування і полягає в тому, що дитині дається певний час, за який слід самостійно зібрати своєрідну “колекцію” з різних матеріалів, добираючи ці матеріали за всіма кольорами веселкового і послідовно розташувати кольори відповідно до природної веселки.

Досить ефективною може бути гра перцептивно-аксіологічної спрямованості “Зустріч із знайомою картиною”, коли в опануванні кольору школярам допомагає метод порівнянь. Її суть у кількаразовому розгляді дітьми тієї ж самої картини, але на кожному наступному етапі з іншою метою.

Наприклад, демонстрування твору Катерини Білокур “Квіти за тином” усяк раз здійснюється інакше:

- у 1-му класі – з метою формування у школярів уявлень про красу природи та доцільність її зображення художником;

- у 2-му класі – для розширення знань учнів щодо певних виражальних засобів живопису;

- у 3-му класі – мається на меті розвивати навички розуміння ролі колориту в картині та його зв’язку з відтворенням певного настрою;

- у 4-му класі – для стимулювання оцінної діяльності учнів та їхньої самостійної художньої творчості.

У навчанні молодших школярів основ кольорознавства важливу роль відіграють підготовчі вправи, що сприяють теоретичному вивченню дітьми кольору та його властивостей, а також допомагають формувати практичні навички роботи з кольоровими матеріалами. Наприклад:

- вправа №1. Учитель пропонує дітям протягом декількох хвилин подивитись на різнокольорові картки, що лежать у них на парті, доторкнутись до них рукою. Взяти в руки картку того кольору, який сподобався найбільше, з яким хочеться подружитися;

- вправа №2. “Хвилинка-кольоринка”. Учитель пропонує дітям протягом 4-5 хвилин виконати кольоровими олівцями чи фломастерами довільний малюнок. Це можуть бути прості лінії, кульки, сніжинки, квіти тощо. Такі “хвилинки-кольоринки” дають змогу поповнити організм дитини позитивними “кольоровими” емоціями;

- вправа №3. Школярі слухають музику і беруть у руки картку такого кольору, в який для них ця музика “зафарбована”;

- вправа №4. Учитель пропонує учням узяти в руки кольорову картку (наприклад, зеленого кольору), протягом декількох секунд її розглянути, а потім заплющити очі і в уяві зберегти цей колір, поступово “розливаючи” його навкруги. Через хвилину діти розплющують очі і дають відповіді на запитання “Кому вдалося уявити світ зеленим?”, “ Кому перешкождали у цьому інші кольори? Які?”, “Хто не зміг побачити із заплющеними очима зелень?”

Вправа «Чарівні фарби» проводиться при ознайомленні учнів з акварельними фарбами. Дидактичне завдання цієї гри передбачає закріплення знань учнів про основні кольори (червоний, жовтий, синій) і похідні від них (зелений, оранжевий, фіолетовий), формування навичок отримання складених кольорів та їх відтінків змішуванням основних кольорів на палітрі, відпрацьовування графічних навичок роботи з фарбами і пензлем. Дидактичний матеріал для цієї гри включає набір для кожного учня, який складається з трьох карток на яких зображено три повітряні кульки, з яких дві зафарбовані в основні кольори, а третя - незабарвлена. На одній картці зафарбовані кульки у червоний і жовтий кольори, на другій – у синій і жовтий, на третій – у синій і червоний.

Після розповіді про чарівний світ барв учні відповідають на питання, які кольори основні. Якщо діти не можуть дати відповідь, учитель сам називає три основні кольори. Далі молодші школярі отримують набори з трьома картками-завданнями і кольорові фільтри. Спочатку оптичним шляхом за допомогою кольорових фільтрів основних кольорів, а потім змішуючи фарби на палітрі, учні встановлюють, що при змішуванні жовтого і червоного кольорів виходить оранжевий, при змішуванні синього і жовтого – зелений, червоного і синього – фіолетовий. Зауважимо, що діти виконують такий дослід самостійно – накладаючи один на одного два фільтри. Наприклад жовтий і синій, і бачать, що утворився зелений колір. Потім на палітрі змішують ці два кольори і пересвідчуються у правильності визначення складеного кольору. Отриманим складеним кольором учні зафарбовують третю кульку на карточці-завданні. Аналогічна робота проводиться з рештою фільтрів і двома карточками-завданнями.

Продуктивною в цьому контексті є також гра «Палітра осені». Для її проведення вчитель готує картки-завдання із вказівкою, які кольори треба змішати, щоб одержати третій, і навпаки – є колір, треба визначити, які два кольори змішали, щоб його одержати.

Кожен учень одержує картку, на якій він повинен виконати завдання:

а) два зафарбовані прямокутники, наприклад, один жовтий, інший – коричневий, між ними знак «+», а третій прямокутник незафарбований. Учні змішують на палітрі два вказаних кольори, одержують третій і зафарбовують ним прямокутник;

б) прямокутник зафарбований кольором початку осені, наприклад, зеленувато-жовтим, поряд з ким – два незафарбовані прямокутники, з'єднані знаком «+».

Щоб зацікавити дітей, можна створити ігрову ситуацію: дощем зміло кольори з деяких осінніх листків (замість прямокутників використати зображення листків), треба поновити їх колір.

Використання в процесі кольорознавчої підготовки молодших школярів ігрових технологій, системи підготовчих вправ, казкових епізодів дозволить вчителю ефективно розвивати у своїх вихованців колірний зір, розширити рамки сприймання ними кольору в оточуючому житті та мистецтві, поглибити розуміння учнями “мови” кольору, сформувати у дітей навички свідомого використання кольору як засобу виразності у своїх власних роботах.

Емоційно та продуктивно проходять на уроках образотворчого мистецтва в початкових класах і колективні ігри, в яких беруть участь декілька груп школярів, що творчо змагаються між собою, або в яких вчитель грає з усіма учнями фронтально («Художники та глядачі», «У світі кольорових казок», «Разом готуймося до свята», «Змагання кольорових плям» та інші).

Крім згаданих ігрових форм для повноцінної реалізації творчої спроможності молодших школярів існують інші, на перший погляд незначні або «супутні» та насправді об'єктивно значущі фактори:

- забезпечення наявності відповідно оснащеного й естетично оформленого навчального кабінету образотворчого мистецтва;
- забезпечення достатньої кількості якісних наочно-методичних посібників і сучасних мультимедійних засобів навчання;
- оптимальне забезпечення молодших школярів необхідними для образотворчої діяльності художніми матеріалами та приладдям;
- систематичне та активне залучення дітей до різноманітних колективних форм художньої творчості;
- організація в школі виставок дитячої художньої творчості, які проходять систематично.

Висновки. Та попри все, найголовнішим генератором творчої діяльності дітей у початкових класах передусім може стати дійсно творча і цілісна особистість учителя – людини небайдужої до справжньої краси в людях, природі, мистецтві. Адже саме від його натхненої роботи з дітьми, фахово-педагогічної підготовки та творчого підходу до «режисури» кожного уроку кольорознавства, особливої захопленості своєю справою безпосередньо залежить рівень творчої активності молодших школярів, їхнє свідоме бажання виявити власні творчі здібності, нахили, потенції в художньо-творчій діяльності, що базується на оперуванні кольором.

Література

1. Базима Б.А. Колір і психіка / Х.: ХГАК, 2001. – 172 с.
2. Горбатенко Л. П. Проблема гармонізації кольору у навчальному курсі «Кольорознавство» / Л. П. Горбатенко // Теорія мистецтва. – 2015. – № 2. – С. 9-13.
3. Дабіжа К.Л., Дабіжа Л.П. Розвиток пізнавального інтересу молодших школярів на заняттях мистецтвом. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: Збірник наукових праць. Вип. 63. 2020. С. 14-18.
4. Нелюбова М.В. Психологія кольору (Авторський курс лекцій) / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://old.eskaro.ua/shkola_krasok/.

5. Романенко Н. Г. Колір як природна сутність. Вісник ХДАДМ Черкаського державного технологічного університету. Черкаси. 2010. Вип. 10. С. 8-14.
6. Старовойт Л.В., Ліхіцька Л.М. Розвиток художньо-творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами декоративно-ужиткового мистецтва. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми». Випуск 64., 2022. С.147-160
7. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5 т. – К. 976. Т.2.

О. Демченко,

кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

О. Ігнатова,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри німецької філології

O.Demchenko,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskiy
State Pedagogical University

O. Ihnatova,

Candidate of Sciences in Philology, Associate Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskiy
State Pedagogical University

ТЕАТР ЯК ВИД МИСТЕЦТВА І СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ЗАСІБ: УКРАЇНСЬКІ ТРАДИЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ

THEATER AS A FORM OF ART AND SOCIAL AND EDUCATIONAL INSTRUMENT: UKRAINIAN TRADITIONS AND EUROPEAN APPROACHES

Анотація. Розкрито поліфункціональність театрального мистецтва. Показано значення театру як виду мистецтва та соціально-виховного засобу. Переставлене досвід підготовки майбутніх педагогів до використання театральної діяльності як засобу розвитку *soft skills* дітей у рамках проєкту програми ЄС Еразмус + Жан Моне Модуль (620252-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE «EU experience of soft skills development of preschool and primary school-age children by theatre activities in teacher training»).

Abstract. Polyfunctionality of theatrical art is revealed. The importance of theater as an art form and a social and educational tool is shown. The rearranged experience of training future teachers to use theatrical activity as a means of developing soft skills of children within the framework of the project of the EU program Erasmus + Jean Monnet Module (620252-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE "EU experience of soft skills